

Ляхович Л.А., викладач.

МОБІЛІЗАЦІЯ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ, СТВОРЕННЯ І РОЗВИТКУ ФПГ.

В останнє десятиліття на авансцену світової господарської практики вийшли фінансово-промислові групи. З даною формою модифікації виробництва, управління, комерції пов'язане майбутнє світового господарського порядку.

Фінансово-промислові альянси – важливіша суто специфічна цілком нова для України потенційно ключова ланка національної економіки, обов'язкова умова її успішного виходу на зовнішній ринковий простір до передових технологій, цивілізованих форм організації виробництва і управління, входу в світову економіку ХХІ ст.

Зародження і ефективне функціонування системи ФПГ не може відбутись автоматично, само по собі. Для успішного розгортання сітки таких суперкомплексів необхідне забезпечення великої кількості умов, в першу чергу фінансових.

Специфічна особливість формування сучасних фінансово-промислових утворень - великі капітальні вкладення на будівництво, розширення, реконструкцію об'єктів для взаємодоповнення, розширення, реконструкції потужностей на новітньому науково-технічному рівні, узагальнених в групу підприємств, впровадження високих технологій, організації інформаційної інфраструктури, освоєння найсучасніших засобів управління і зв'язку, підготовка і перепідготовка інженерно-технічних і робочих кадрів.

Чималі кошти необхідні на наукові дослідження і конструкторські роботи, створення в ФПГ власних банків, інвестиційних фондів, страхових компаній, товаророзподільчої сітки, зовнішньоторговельних структур, зміцнення експертного потенціалу і т.д.

В даний час із-за недостатності коштів ФПГ на Україні формуються, як правило, шляхом механічного об'єднання раніше діючих автономно підрозділів, на старій організаційно-виробничій базі. В класичному розумінні це не ФПГ, а колишні главки або промислові об'єднання.

Залучення великих інвестицій в утворенні українських ФПГ виключно гостра і складна проблема.

Потенційна можливість джерел фінансування і розгортання сіток ФПГ на Україні – державний і регіональний бюджет, капітали і кошти бізнесменів, підприємств, фірм, банків, інвестиції закордонних кредитних установ і фірм.

Сьогодні держава, вітчизняні замовники в переважній більшості випадків не в змозі в необхідні терміни профінансувати не тільки в повному, а навіть в мінімально необхідному розмірі такі широкомасштабні проекти.

Малоздійснена і надія на фінансування формування ФПГ, забезпечення їх стійкого і самозабезпечуючого розвитку за рахунок коштів регіонів. Дефіцит вітчизняного капіталу обумовлює життєву необхідність прямого залучення закордонних підприємств в економіку сьогоднішньої України, в тому числі в створенні і розвитку українських ФПГ.

Все більше загострюючийся симбіоз трьох глибоких криз на Україні - інфляційного, економічного і політичного в поєднанні з багатьма іншими негативними процесами викликає високий ризик інвестицій в Україну, робить їх для багатьох закордонних фірм і банків, особливо великих, просто економічно не вигідним вкладати значні кошти в Українську економіку, особливо в такі довгострокові і капітальні проекти, як створення фінансово промислових утворень.

Відлякує світові кола інвестувати капітал в ФПГ і інші об'єкти на Україні і нерозвинутість в країні ринкової інфраструктури, екстремально стійке фінансове положення підприємств, ненадоджений механізм захисту інтелектуальної власності, "ноу-хау", ліцензій, не стабільність юридичних норм, велика зовнішня заборгованість, спад обсягів виробництва і платоспроможності населення.

Насторожують також діючі на великих закордонних інвесторів бюрократизм, безладдя, корупція, невинуватені раптові і постійні перетрубації, труднощі з орендою приміщень під офіси, банки, торгові центри, житло, поганий сервіс, неприйнятний рівень організації відпочинку і проведення дозвілля. В той же час великий закордонний бізнес поки не втратив інтересу до інвестування засобів в нашу країну, зокрема в ФПГ. Так як фінансово-промислові ради – це найбільш великі і ведучі виробництва країни і співпраця з ними відкриває нові горизонти на Україні для закордонного підприємництва.

В ситуації, яка склалась, єдиною можливістю залучення світового капіталу в українські ФПГ – одночасне збалансоване рішення двох діаметрально протилежних по своїй суті, ідущих в розріз завдань. З одного боку необхідна розробка законодавчих актів і нормативної бази, яка б гарантувала кожному закордонному інвестору повний захист його інвестицій, режим і умови господарювання на Україні у відповідності з міжнародними стандартами, виключаючи навіть ймовірність націоналізації іноземної власності без її повної компенсації в ВКВ, можливість при бажанні законного вивозу доходів за кордон. З іншого боку, необхідне встановлення господарського правопорядку, обмежуючи іноземну фінансову експансію певними рамками, забезпечує економічну безпеку України, пріоритет її глобальних інтересів з іншими країнами.

Ряд положень нормативних актів, регламентуючих статус і умови функціонування іноземних акціонерів, в тому числі і акціонерів ФПГ, суттєво застаріли, потребують стикування з прийнятими пізніше законодавчими документами по приватизації, митному контролю, володінню і розпорядженню власністю банків, страхових компаній та інших комерційних структур, конверсії оборонного виробництва, найновішими моментами в політичній і соціально-економічній обстановці в країні. Положення ускладнюється тому, що все ще остаточно не вирішені питання власності на землю, ліцензій, страхування іноземних інвестицій, участі закордонних резидентів в приватизації і т.д.

Окрім усунення неповноти і протиріччя регулюючих норм, втіленню ФПГ в українську дійсність заважає і бюрократизм, довільне тлумачення і недотримання господарського законодавства на місцях, свавілля, незаконне примушення іноземних підприємств до фінансування різних регіональних потреб.

В зв'язку з вищевказаним, виникає необхідність, не чекаючи загального упорядкування законодавства про власність і іноземні інвестиції на Україні, внести в Закон про фінансово-промислові групи ряд доповнень по прискоренню поступлень іноземного і вітчизняного капіталу в ФПГ при одночасному забезпеченні вимог економічної безпеки країни. Зокрема, в Законі слід передбачити надання ФПГ з спільним капіталом в оренду земельні ділянки, водні ресурси, приміщення, обладнання, інші засоби виробництва за більш низьку плату ніж іншим вітчизняним структурам. Нижчий рівень орендних ставок для ФПГ – кошти достатні для функціонування і відтворення зданих в оренду ресурсів.

Певний внесок в валютно-фінансове забезпечення ФПГ можуть внести надання інофірмам при їх включенні в склад фінансово-промислового комплексу різного роду

концесії. Справа в тому, що при продажі суб'єктами господарської діяльності своєї продукції по внутрішньокорпоративній кооперації по світових цінах іншим структурним ланкам ФПГ, фінансово-промисловій групі частина отриманого іноземними партнерами прибутку у вигляді орендної плати, відшкодування накладних витрат, вартості комунальних послуг, місцевих матеріалів і робочої сили.

По суті, це означає, що фінансово-промислові комплекси можуть придбати необхідні їм матеріальні імпортні компоненти по більш низьким цінам, отримувати додатковий прибуток. Приріст доходів відбувається і у держави за рахунок поступлення від концесіонерів різних податків, частину яких, в свою чергу можливо перенаправити для фінансової підтримки ФПГ.

Ще один можливий фактор інтернаціонального збільшення капіталу ФПГ – надання великим іноземним інвесторам довгострокового податкового кредиту у формі зниження на певний відсоток залежності від розміру інвестицій оподаткованої маси.

Для фінансово-промислових груп з іноземними активами при їх досягненні певної частини Статутного капіталу виходить, на нашу думку, передбачити додаткові міри державної підтримки і стимулювання незалежно від форми власності ФПГ, виробничого профілю і місцезнаходження. Чим вища частина іноземних інвестицій в Статутному капіталі ФПГ, тим, при інших рівних умовах, вищий розмір відрахувань в їх користь за ріст їх певних показників.

Слід підкреслити, що запропонований режим особливої державної допомоги ФПГ з незначним іноземним капіталом не повинен вводитись автоматично.

Найбільш сприятливі умови в заохоченні створюються фінансово-промисловим системам, в Статутному капіталі яких іноземні інвестиції досягають певної величини по відношенню до загальної суми залучених коштів не автоматично, а кожного разу індивідуально і на певний термін, при умові прийняття ними на основі точних техніко-економічних розрахунків певних фінансових зобов'язань і тільки в міру їх фактичного виконання.

Все це повинно оформлятися спеціальною угодою між відповідними ФПГ і регіональною адміністрацією. При цьому для підвищення ефективності господарювання ФПГ з отриманими ними перевагами їх спектр не повинен бути універсальним, встановлюватись шаблонно. В кожному окремому випадку він буде вагомо селекціонуватися, суворо окреслюватися стосовно до поставлених перед промислово-фінансовими структурами задумами і завданнями з врахуванням об'ємів експортованої продукції, її якісних характеристик, технічного рівня виробництва, вартості і строку дії контрактів, складених з фірмами і компаніями інших держав. При невиконанні початкових угод додаткові пільги, стимули знімаються.

Таким чином, додаткові переваги, отримані ФПГ за активне і успішне залучення закордонних джерел фінансування, не означає здійснення в їх користь якихось рентних платежів, додаткові заохочувальні засоби реально заробляються, вони результат успішного господарювання довгострокової і активної участі інвесторів в діяльності ФПГ.

Думається, було б корисним періодично опубліковувати в регіональній пресі надані ФПГ місцевою владою пільги і привілеї, фактичне виконання по підсумках року умов, що дають право на додаткові відрахування на користь ФПГ відповідних заохочувальних засобів.

Запропонований алгоритм надання ФПГ з іноземним капіталом не менш визначної величини покращених умов, заохочування і отримання прибутку активізує приплив інвестицій в ФПГ, одночасно позитивно діє на рівень їх функціонування, дозволяє примножити їх засоби для заохочення своїх робітників. Основні джерела додаткових заохочувальних засобів ФПГ – підвищення блокування, які мають значну розповсюджуючу практику отримання підприємствами, фірмами, організаціями пільг і переваг при низькій ефективності роботи, переструктуризація заохочувальних ресурсів в користь ФПГ, які ще на стадії створення домоглися активної підтримки іноземних інвесторів і успішно на протязі визначеного часу, модернізація механізму індивідуального і комерційного стимулювання, поєднання інвестиційних, податкових, кредитних, стимулюючих, митних та інших регулюючих зв'язків в єдиний регіональний державний механізм.

Формування ФПГ в умовах гострого дефіциту інвестицій повинно здійснюватися в суворо певній послідовності.

В першочерговому порядку дозвіл на створення ФПГ надаватиметься фінансово-промисловим комплексам пріоритетних напрямів в розвитку економіки. Даний підхід слід поєднувати з приватним створенням відносно невеликих і простих регіональних ФПГ.

Це, звичайно, не означає прагнення до регіональної замкнутості. При наявності достатніх економічних основ одночасно необхідно формувати і значні по розмірах міжрегіональні фінансово-промислові групи. При вкладанні капіталу регіональні і міжрегіональні ФПГ, при інших рівних умовах, перевага повинна надаватися науково-технічним і науково-виробничим фінансово-промисловим комплексам, а також створеним у відповідності з вже укладеними угодами міжнародним і міждержавним ФПГ. Пов'язано з тим, що саме такі комплекси в змозі швидко підняти технічний рівень, забезпечити валютні поступлення, приплив іноземного капіталу в найбільш складний для України період. В межах суворо обмеженої маси створюваних фінансово-промислових структур необхідно забезпечити можливо більшу кількість їх варіантів. Це допоможе нагромадити досвід, забезпечить його багатогранність, врахувати специфіку галузей, регіонів, видів діяльності, відібрати найбільш ефективні типи ФПГ, розробити методику розрахунку соціально-економічної ефективності створення ФПГ різних видів. Така політика в створенні ФПГ на теперішньому етапі – обов'язкова умова усунення розпилення ресурсів, їх концентрації на створенні в короткі терміни ефективних фінансово-промислових систем при найменш можливих витратах. В подальшому по мірі нагромадження ФПГ власних фінансових ресурсів вони можуть на основі самостійно розробленої програми розширюватися, урізноманітнювати свій профіль, розповсюджувати свою діяльність на межуючі та інші регіони, вільно еволюціонувати в ринковому середовищі на основі самодії, самокупності і самофінансування.